



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### Dispvt Van Martinvs Lvthervs Met Den Dvyvel Over het H. Sacrificie der Misse

**Hazart, Cornelius**

**Antwerpen, 1669**

§. III. Wordt bewesen, dat ghenomen oock de leeringhe des duyvels in haer selven waerachtigh hadde gheweest, dat evenwel Luther nae de selve niet en moest luysteren.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-34106**

laten over-winnen, ofte overtuygen; soo en heeft hy  
sich niet ghedaen inde bekoozinghe / ghe-  
als de schrifture ghebiedt / verbolghens heeft  
hy ere qualijck en teghen het woordt Godts ghe-  
met de leerlinghe des dubbels t' aenbeerden /  
dat hy ingheben te volghen.

Andien / ghelijck den Lutheraen Balduinus open-  
lijck seght / de bekoozinghe van Luther, ghelijck die  
van Christus inde Woestijne gheweest is; soo moest  
Luther sich hier in ghedaen hebben / soo als  
Christus ghedaen heeft; want hy heeft ons een ex-  
empel ghegeven dat wy ons sonden draeghen in  
de aenbechtighe des dubbels / ghelijck hy selbe  
ghedaen: wat heeft Christus ghedaen? hy heeft  
den dubbels van hem verjaeght / segghende: Gaet van  
my satan: Dit exempel waest Luther ghevolghet / ende  
den dubbels gheseydt hebben: Gaet van my satan,  
want ghy zijt enen leughenaer, ende enen bedriegher:  
Ick contrarie hy heeft sich / ghelijck hy selbe be-  
vanden dubbels laten over-winnen; soo en is  
hy dan gheen oprecht discipel Christi gheweest / de  
wijle hy sich in de aenbechtighe des dubbels niet  
verjaeghen en heeft naer het exempel van synen  
meester / ende Meester.

## §. III.

wordt bewesen, dat ghenomen oock de leerin-  
ghe des duyvels in haer selven waerachtigh had-  
de gheweest, dat evenwel Luther nae de selve  
niet en moest luysteren.

Dit betwijfel ick upt de Schrifture; men kan niet  
veroorhonen of den dubbels heeft somtijden de  
waerheit gheseyt / want dit staet klaer in schriftu-  
re.

1. Marci 1. v. 24. seyt hy tot Christum: Ick kenne u  
niet; ghy zijt, naemelijck den heylighen Godts, Maer Jesus  
antwoort hem dareljck v. 25. swyght stil.

2. *Luc. 4. v. 14.* riepen de duyvelen: Ghy zint Christus de Sone Godts. **Maer** Jesus bestrafte hun, ende caerde niet spreken.

3. *Actor. 16. v. 18.* riepen sy bande Apostelen: Die menschen zijn dienste knechten Godts der alderhoogsten die ons den wegh der saligheydt verkondighen: **maer** Paulus dit hoozende keerde hem om, ende seyde tot den gheest: Ick ghebiede u inden naeme Jesu Christi, dat ghy van haer uyt gaet.

**Stiet/hier** op dese dyp plaetsen seght wel den duyvel de waerheydt / maer Christus en wilste dan hem niet gheseydt hebben / noch de Apostelen oock / hoozden twyffel naer het exempel van Christus, wat reden? waerom doet Christus, ende syne Apostelen den duyvel stil-swijghen / ende henen gaen / oock wanneer hy de waerheydt seght: **De** reden en ha ons niemant beter gheben tot ons hoopdeel / als Parijse selve: de eerste gheeft ons den Dordrechtischen Bijbel op Marei 1. v. 24. N. 27. daer hy seght: dat Christus den duyvel dede swijghen / om dat hy doot het twyghenisse des duyvels, die een vaeder der lenghen is, te waerheydt niet en wilde verbreydt, ofte bevesticht hebben. **Seer** wel gheseyt: den selven Bijbel op Actor. 16. v. 34 seght aldus: Hoe wel dese onreynen gheeft de waerheydt seyde, soo heeft hy nochtans daermede roerende de leere der Apostelen verdacht te maeken. **Dit** sprekent seer wel bemerckt. **Eene** saekte moet ghy daren hoven noch bemercken / te weten / dat Christus niet aiken en heeft den duyvel doen stil-swijghen / oock als hy de waerheydt seyde / maer heeft hem daren hoven doen rupmen ende verjaeght / gheseyt te ghedaen hadde inde Woestijne / als hy hem gesien bekozen: 't selve heeft den Apostel Paulus mede ghedaen: **Du** maekte ick uyt alle het voozgancde besluyt.

1. **Ghemomen** den duyvel hadde een Lutherus waerheydt gheseydt / nter te min hy moest hem naer het exempel Christi, ende synder Apostelen / oock stil-swijghen: **jae** hy moest hem / even als hi aenbercinghe verjaeghen, en op sy segghen acht nemen.

Als den duyvel seyde / dat de Apostelen / dienst-  
 waren / Paulus dede hem swijghen / om  
 dat hy de waere leeringhen niet en soude verdaecht  
 niet suspect maeken / ghelijck Partije bekent: mit  
 den duyvel de waerheyt seyde / als hy seyde aen  
 Luther, dat de Wisse afgoderij was? ghy sult seg-  
 gen dat ja; ende sck segghe dat Luther ( die sich  
 gaf booz een Apostel ) eben wel moest doen als  
 Paulus, dat is: den duyvel doen stil-swijghen/  
 ende berispen als eenen die de leeringhen vande  
 Romeyse kercke suspect maecte / om dat hy een  
 veyder der leghenen is, ende eenen bedriegher: Luther  
 en gheeft dit niet ghedaen / maect contrarie / so  
 dat hy dan gheroont met 'er dact / dat hy gheenen  
 speghen discipel Christi en was / noch waren nae-  
 volgher sinder Apostelen.

Spdelijk seght den H. Ioannes in sijnen eersten  
 brief. 4. v. 1. Alderlieffte enghelooft niet aen alle gee-  
 sten, maer beproeft de gheesten of sy uyt Gode zijn.

Hier uyt beslypde ick aldus: Ioannes seght hier /  
 dat men aen alle geesten niet gelooven en moet, soo lanck  
 als men niet / dooz beproebinghe / seker is / wat  
 hy dooz gheesten zijn: want inden men seker  
 is dat hy een boosen gheest is / men moet hem  
 verdoelen: is het een goeden / men moet hem  
 verdoelen: dit is den eyghen / ende waertel sin  
 Ioannes: Maer Luther ( ghelijck hy / ende sijn  
 discipelen selve bekennen ) was seker / dat het een  
 boosen gheest was / die met hem disputeerde ende  
 verdoelde / so en mocht hy dan den selven niet  
 gelooven volghens het ghebodt van Ioannes.

Ghy sult my segghen missechten / dat Luther al-  
 sijn beproeft hadde / dat desen boosen gheest hem  
 waerheyt seyde.

Ich antwoorde: waer en hadde Luther dit be-  
 sproeft aen het woort Gods / 't welke den duyvel  
 hem boosfelde: maer hy moest achterdencken heb-  
 ben dat den duyvel het woort Gods verkeerde  
 vande vrayde / de wyle hy wel wist dat hy dit  
 selve

selve ghedaen hadde by Christus inde woestijne: **W**en was dan Luther niet seker dat den duyvel de waerheyt seide.

Petrus Cabeljau, op de plaetse hoven aen-gheveert seght hier teghen / dat Luther sich overwonnen romt om het woordt der H. Schrifture, waer onder hy sich moech ghyvanghen, gheven om de private Missen als een verlorene dienst te verwerpen.

**M**aer ick braege van Petrus Cabeljau, of Luther sich dooz de Schrifture overwonnen vont eer den duyvel by hem quam / ofte wel / dat hy overwonnen wiert dooz de Schrifturen die den duyvel hem dooz stelde? seght Cabeljau he eerste: wie van beyde sal ik hier ghelooben / Luther of Cabeljau? Luther seggt wel expresselijck / dat hy, in 't disput van den duyvel overwonnen gheweest, Cabeljau seght dat Luther te hopen overwonnen was; soo moet dan een van beyde ghyloghen hebben: Indien dan Cabeljau bekent dat Luther dooz den duyvel uyt het woort Gods in 't disput selyc, is overwonnen gheweest / soo heeft dan Luther sich onder den duyvel ghebanghen ghegeven eer hy versekerd was dat den duyvel de Schrifturen niet verderd / ende en verkeerde: vervolghenghe by versekerd was vande waerheyt: maer sich ghebanghen te gheben eer men van de waerheyt versekerd is / is recht teghen-gaen het ghebodt vanden H. Joannes, ende sich stellen in openbaer perijckel van het verderf; soo heeft dan Luther het ghebodt vanden H. Joannes teghen-ghegaen / ende sich gheset in openbaer perijckel van het verderf / als by sich van de besuyten uyt de schrifturen die den duyvel hem voozstelde / heeft ghebanghen ghegeven / eer hy versekerd was dat den duyvel die Schrifturen niet en vervalschte/ende verkeerde/dare by wel uyt den duyvel sulcx by Christus selve / in de woestijne ghedaen hadde.

**H**oe ghy het maect oft niet / ghy zyt van vanden hantten ghebanghen: want / of den duyvel waerheyt gheseyt / oft niet? seght ghy dat niet? heeft by dan een valsche leeringhe aen Luther gheleert.

terre & herbolghens is 't onwaer achtigh dat de heylighe Wiffen quaet / ofte afgoderijc zijn. Seghe ick dat den duyvel de waerheyt gheseyt heeft : soo maect hem Luther even-wel ( ghelijck Christus, ende sine Apostelen hem vooz-ghebaen hadden ) doen stil staen / ende van hem jaeghen / ende veel min sig laeten oberwinnen / ofte ghevanghen gheben. Nu gaec ick bewijfen dat den duyvel de waerheyt niet gheseyt en heeft.

## HET IV. CAPITTEL.

Wordt berhoont dat den duyvel aen Luther de waerheydt niet gheleert heeft raeckende het afschicken der Wisse.

**D**e bewijse ick eerst upt de bemerkinghe van den Dordrechtchen Bijbel op Marci i. N. 17. daer hy seggt / dat Christus de waerheydt niet en wilt verbreyde, noch bevesticht hebben door het ghetuyghenisse des duyvels, om dat hy een Vader der leughenen is.

Hier op redene ick aldus : Eene leeringhe die van den duyvel berzept / ende bevesticht is / en kan geen ware leeringhe zijn : Maer de leeringhe van 't afschicken der Wisse / ende dat de Wisse afgoderijc is / is door den duyvel berzept / ende bevesticht / ergo die leeringhe en kan gheen waere leeringhe zijn.

De eerste vooz stellinghe blijck upt de eyghen bekenenisse van den Dordrechtchen Bijbel, de tweede, upt de eyghen woorden van Luther ; soo gaect dan het besuyt ende de derde vooz stellinghe vast.

Merck / dat ick niet en segghe / dat den duyvel de waerheyt niet en kan segghe, want contrarie blijck upt Schrifture / maer dat Christus de waerheyt door hem niet en wilt verbreyde, noch bevesticht hebben.

Ende niet sonder reden / om dat dit sonde stryden teghen syue Goddelijcke voorszichtigheyt. Naemelijck om dat den duyvel ( ghelijck den Dordrechtchen